

VALTA TASAPAINOSSA

Suomen valtarakenteet ovat kansalaisten mielestä kohdillaan

Suomalaiset ovat varsin tyytyväisiä siihen, miten yhteiskunnallinen valta on jakautunut maassamme. Yhä useampi suomalainen kokee, että hallituksella ja eduskunnalla on sopivasti valtaa, ja suhtautuminen poliittisten puolueiden harjoittamaan vallankäyttöön on kehittynyt suopeampaan suuntaan.

Myös vaateet tasavallan presidentin valtaoikeuksien kasvattamisesta ovat vaimentuneet viiden vuoden takaisesta huipustaan.

Tyytyväisyyttä selittää osittain Venäjän laajamittaisen Ukrainan-hyökkäyksen aiheuttama kriisitunnelma. Koronakeväänä 2020 ensi kertaa havaittu lippujen ympärille kokoontumisen ilmiö on palannut.

Yksityisen kansalaisen takavuosina hyvin heikoksi koetun valta-aseman arvioidaan kohentuneen. Nyt enemmistö arvioi kansalaisen valta-aseman sopivaksi, ja muutos vuosikymmenten takaisin käsityksiin on huomattavan suuri.

- ◆ Enemmistö suomalaisista (51 %) arvioi, että poliitikkojen kansalaisille antama tieto on luotettavaa. Luottamus poliitikkojen kansalaisille antamaan tietoon on kohentunut 26 prosenttiyksikköä viime syksystä.
- ◆ Enää vain neljännes (28 %) katsoo presidentillä olevan liian vähän valtaa, kun vuonna 2017 näin arvioi 43 prosenttia.
- ◆ Enemmistö (57 %) kokee nykyään yksityisellä kansalaisella olevan sopivasti valtaa, mutta 42 prosenttia kokee, että sitä on liian vähän.

Suomen politiikka on ollut eräänlaisessa poikkeustilassa alkuvuodesta 2020 alkaen, kun koronapandemia pyyhkäisi koko maailman yli. Yhden kriisin väistyttyä tilalle tuli toinen kansainvälinen kriisi, kun Venäjä aloitti laajamittaisen hyökkäyksen Ukrainassa 24. helmikuuta 2022.

Kriisien aika on osoittanut, että tiukassa tilanteessa suomalaiset luottavat poliittiseen järjestelmäänsä, mikä ilmenee myös varsin laajana tyytyväisyytenä siihen, miten valta Suomessa on jakautunut ja miten sitä käytetään. Tämänkertaisessa EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa suomalaisten suhtautumisessa yhteiskunnallisen vallan käyttöön havaitaan sekä pitkän aikavälin vakautta ja tyytyväisyyttä että kriisitilanteeseen liittyvää luottamuslisää.

Kriiseillä on ollut myös vaikutuksensa siihen, miten suomalaiset suhtautuvat politiikkaan ja yhteiskunnan toimivuuteen. Suomalaiset ja Suomen päätöksentekojärjestelmä ovat yhdessä osoittaneet resilienssiä eli kriisinkestävyyttä. Kansalaisten luottamus yhteiskunnan keskeisiin instituutioihin on kautta pian 40-vuotisten Arvo- ja asennetutkimusten historian osoittautunut vahvaksi, joskaan ei täysin säröttömäksi.¹ Tasavallan presidenttiin suomalaiset ovat luottaneet kuin vuoreen, mutta luottamus demokratian muihin instituutioihin, kuten hallitukseen ja eduskuntaan – puhumattakaan poliittisista puolueista – on aika ajoin jättänyt paljonkin toivomisen varaa.

Koronapandemia muutti äkisti suomalaisten suhtautumisen poliitikoihin aiempaa myönteisemmäksi.² Kyse oli niin sanotusta lippujen ympärille kokoontumisen ilmiöstä (*rally 'round*

the flag)³, jossa luottamus päätöksentekijöihin vahvistuu kriisin keskellä. Pandemian hellitettyä tämä ilmiö hiipui⁴, mutta nyt ilmiö osoittaa merkkejä paluusta. Tyytyväisyys hallituksen ja eduskunnan vallankäyttöön on kasvanut, ja samaan aikaan perinteisesti voimakas vaade presidentin vallan lisäämisestä osoittaa lientymisen merkkejä (ks. ss. 6–7).

EVAn kevään Arvo- ja asennetutkimus toteutettiin Ukrainan sodan toisen ja kolmannen viikon aikana (ks. Näin kysely tehtiin s. 17). Kyse on ajankohdasta, jolloin suomalaisten ulkopoliittikaan liittyvät näkemykset olivat nopeassa muutoksessa. Tutkimus paljasti, että suomalaiset olivat menettäneet luottamuksensa Venäjään⁵ ja kääntyneet kannattamaan Nato-jäsenyyttä.⁶⁷ Hallitus käynnisti kyselyn ollessa käynnissä selontekoprosessin⁸, joka johti Nato-jäsenyyshakemuksen jättämiseen 18. toukokuuta 2022.⁹

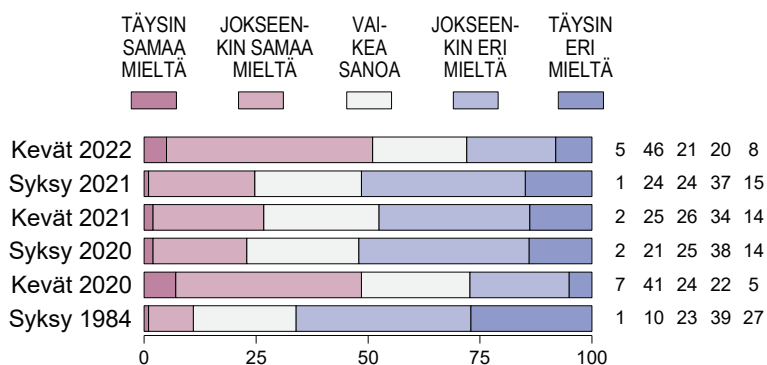
Hallituksen ja eduskunnan yksituumaisuus ulkopoliittisessa päätöksenteossa ja keskittyminen Suomen kannalta keskeiseen päätöksentekoon selittävät todennäköisesti suomalaisten näkemysten muutosta myös luottamuksessa poliitikoihin, joiden antamaan tietoon luottaa nyt ennätysellisen suuri osuus.

Enemmistö suomalaisista (51 %) arvioi nyt, että poliitikkojen kansalaisille antama tieto on luotettavaa (Kuvio 1). Toisella kannalla on reilu neljännes (28 %).

Poliitikkojen tarjoaman tiedon kohdalla lippujen ympärille kokoontumisen vaikutus asenteisiin vastaa koronakeväänä 2020 nähtyä. Tuolloin lähes puolet (48 %) luotti poliitikoiden antamaan tietoon. Kriisin akuuteimman vaiheen hellitettyä luottamus poliitikoiden tietoon palasi maan pinnalle, kunnes Ukrainan sota jälleen palautti luot-

**Lippujen ympärille
kokoontutaan
jälleen.**

KUVIO 1. "Poliitikkojen kansalaisille antama tieto on luotettavaa" (%)

tamuksen. Viime syksystä tähän kevääseen luottamus poliitikkojen kansalaisille antamaan tietoon on kohentunut 26 prosenttiyksikköä, mikä on poikkeuksellisen suuri muutos Arvo- ja asennetutkimuksissa.

Luottamuksessa poliitikkojen antamaan tietoon on kuitenkin pieniä säröjä riippuen sosioekonomisesta asemasta, koulutuksesta ja puoluekannatuksesta (ks. erillinen Kuvioliite). Korkeasti koulutettujen luottamus poliitikkojen antamaan tietoon on keskimääräistä suurempaa. Toisaalta johtavassa asemassa olevien (39 %), yrittäjien (34 %), eläkeläisten (42 %) ja työttömien (36 %) luottamus poliitikkojen antamaan tietoon on muita heikompaa. Perussuomalaisten kannattajat erottuvat ryhmänä, jossa luottamus poliitikkojen antamaan tietoon jää erityisen vähäiseksi (18 %) ja lähes kaksi kolmesta (64 %) osoittaa epäluottamusta. Heikkoa luottamus on myös Liike Nytin (32 % luottaa) ja kristillisdemokraattien (26 %) äänestäjien keskuudessa.

Perussuomalaisten ja kristillisdemokraattien äänestäjien sekä yrittäjien muita heikompaa luottamus poliitikoihin mutta myös muihin yhteiskunnan instituutioihin on ilmiö, joka on alkanut näkyä Arvo- ja asennetutkimuksissa korostetusti pandemiasta lähtien. Nämä ryhmät ovat alkaneet kulkea luottamuksessa osin eri suuntaan muun kansakunnan kanssa ja pandemialla näyttäisi olleen siihen vaikutuksensa (ks. *Pandemia on väistynyt* s. 16).¹⁰

Tulokset viime vuodelta sekä vertailutieto vuoden 1984 mittauksesta muistuttavat siitä, että suomalaisten perusasennoituminen poliitikoihin ei ole luottavaista. Luottamuksessa poliitikkojen antamaan tietoon ajankohtaisissa kriiseissä havaitut hyppäykset kertovat kuitenkin siitä, että tarvittaessa poliitikot kykenevät osoittamaan päätöksentekokykynsä ja ansaitsemaan kansalaisten tuen.

Suomalaisten kyvystä luottaa päätöksentekijöihinsä kielii myös viime kevään Nato-prosessi.

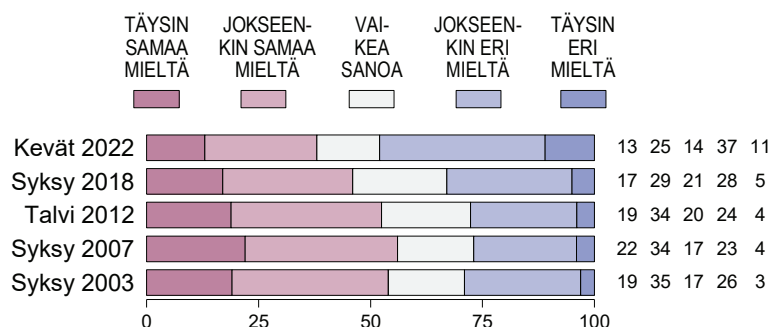
POLIITIKOT KESKITTIVÄT OLENNaiseen

Suomalaisten kiinnostus politiikkaa kohtaan on tyyppillisesti suuntautunut kotimaan asioihin, ja poliitikoille on ollut vaikeampaa saada toimilleen huomiota ja arvostusta keskittymällä kansainvälisiin teemoihin. Nato-keväänä tilanne on toinen, ja päättäjien ratkaisu keskittyä ulkopoliittikkaan näyttää olleen kansalaisten mieleen. Suomalaisista 38 prosenttia on sitä mieltä, että Suomen päättäjät keskittyvät liiaksi kansainvälisiin kysymyksiin unohtaen kotimaan ongelmat (Kuvio 2). Toista mieltä on lähes puolet (48 %).

Aikasarja osoittaa, että kansainvälisiin kysymyksiin keskittyminen ei ole perinteisesti ollut suomalaisten agendan kärkipäässä. Vielä vuosina 2003–2012 enemmistö suomalaisista arvioi päättäjien keskittyvän liiaksi kansainvälisiin kysymyksiin. Muusta väestöstä erottuvat selvästi perussuomalaisten äänestäjät, joista peräti 79 prosenttia kokee päättäjien keskittyvän liiaksi kansainvälisiin asioihin kotimaan ongelmien kustannuksella.

Kansainväliset asiat saattavat kuitenkin ihmisten mielessä tarkoittaa useita eri asioita: ulkopoliittikan lisäksi

KUVIO 2. ”Suomen päättäjät keskittyvät liiaksi kansainvälisiin kysymyksiin unohtaen kotimaan ongelmat” (%)

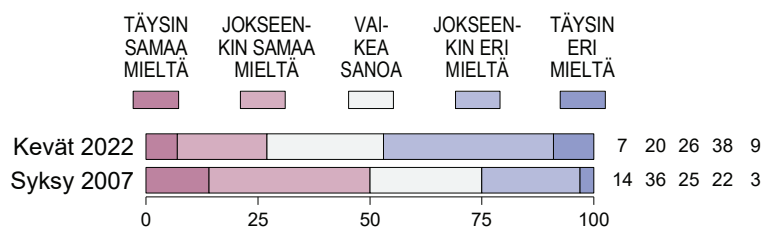
myös esimerkiksi kauppapolitiikkaa, kehitysyhteistyötä ja pakolaisten vastaanottamista. Kuva tarkentuu, kun tarkastellaan, mitä mieltä suomalaiset ovat maamme harjoittamasta ulkopolitiikasta. Vain reilu neljäsosa (27 %) on sitä mieltä, että Suomen ulkopolitiikka on nykyisin vaisua ja mitäänsanomaton (Kuvio 3). Vajaa puolet (47 %) torjuu väittämän ja näin ollen pitää Suomen viimeaikaista ulkopolitiikkaa asianmukaisena.

Arviossa on otettava huomioon, että kyselyn hetkellä oli vielä epävarmaa, hakeeko Suomi Nato-jäsenyyttä. Silti muutos vuoden 2007 mittauksesta osoittaa, että Suomen päätöksentekijät ovat toimineet ulkopolitiikassa tavalla, joka on ollut kansalaisten mieleen. Vastausjakauma on kääntynyt peilikuvakseen vuodesta 2007, jolloin puolet (50 %) piti ulkopolitiikkaa vaisuna ja mitäänsanomattomana.

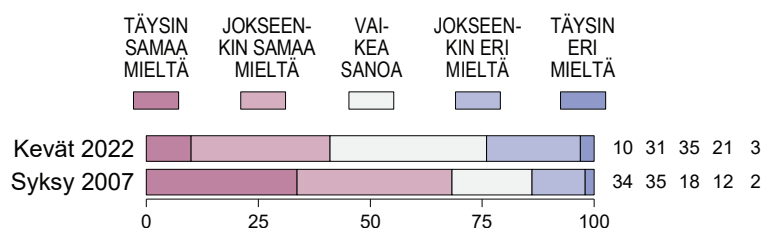
Maailmanpolitiikan kokonaiskuva on muuttunut merkittävästi vuodesta 2007. Eurooppalaisen sodan keskellä 41 prosenttia on sitä mieltä, että Suomen pitäisi ottaa rohkeammin kantaa kansainvälisiin asioihin (Kuvio 4). Kantaa ottamista varoisi neljäsosa (24 %), ja huomattavalla osuudella (35 %) ei ole asiaan selvää näkemystä.

Ulkopolitiikassa ja sen toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksesta kertoo myös se, että vuonna 2007 peräti 69 prosenttia olisi toivonut rohkeampia linjauksia kansainvälisiin asioihin. Suomi on kulkenut kansalaisten mielestä oikeaan suuntaan ulkopolitiikassa, mutta nyt myös kansainvälispoliittinen tilanne on aiempaa epävakampi. Suomalaiset toivovat kyselyn tulosten valossa tiettyä varovaisuutta näkemysten esittämiseen kansainvälisillä kentillä – kenties ainakin niin kauan, kunnes Nato-prosessi on saatettu maaliin.

KUVIO 3. ”Suomen ulkopolitiikka on nykyisin vaisua ja mitäänsanomaton” (%)

KUVIO 4. ”Suomen pitäisi ottaa rohkeammin kantaa kansainvälisiin asioihin” (%)

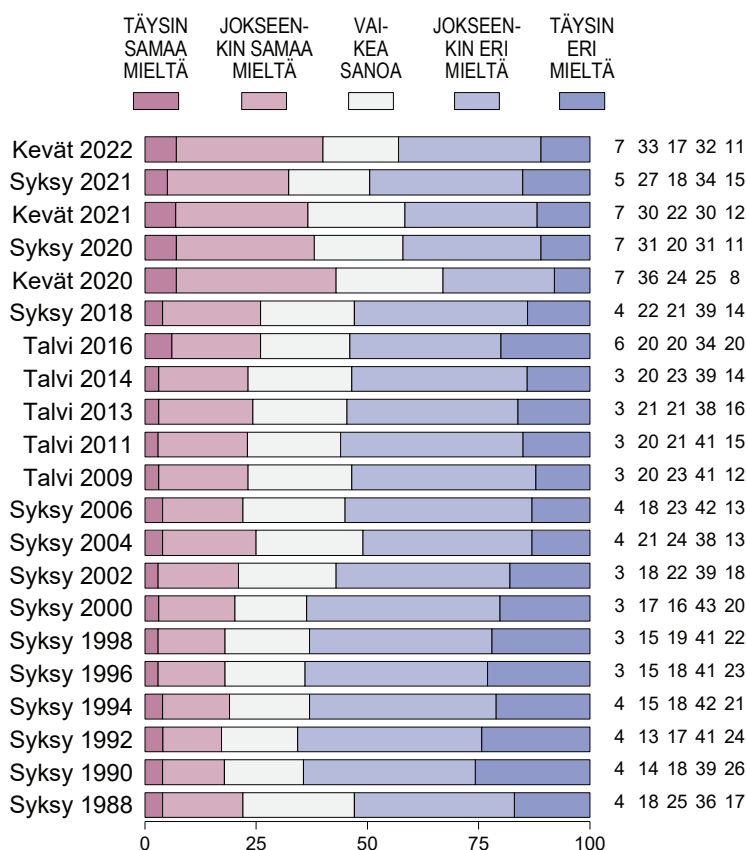

Kansalaiset muuttivat nopeasti näkemyksensä Nato-jäsenyydestä Venäjän uhan konkretisoiduttua, ja poliitikot puolestaan seurasivat kansalaismielipidettä lunastaen heihin asetetut odotukset (ks. *Poliitikot keskittyvät olennaiseen*).

Venäjän hyökkäystä Ukrainaan seuranneesta lippujen ympärille kokoontumisen ilmiöstä todistaa myös se, usko demokratian toimivuuteen maassamme on vahvistunut. Nyt 40 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että demokratia toimii Suomessa niin hyvin, että puheet kansalaisten huonoista vaikutusmahdollisuuksista ovat vailla pohjaa (Kuvio 5). Hieman useampi (43 %) kuitenkin epäilee demokratian toimivuutta.

Vaikka luottamus suomalaisen demokratian toimivuuteen näyttää edelleen vajavaiselta, voidaan tulosta pitää hyvänä, kun sitä tarkastellaan näkemysten historiallisessa kontekstissa. Edellisinä vuosikymmeninä myönteisen arvion demokratian toimivuudesta antoi järjestään neljäsosa tai vielä sitäkin pienempi osuus suomalaisista. Iso äkillinen luottamussysäys suomalaiseen demokratiaan havaittiin keväällä 2020, mikä osoittautui osin koronavirukseen synnyttämäksi luottamussysäksi. Aivan hetkelliseksi tämä luottamussysäys ei kuitenkaan jäänyt, sillä positiiviset arviot demokratian toimivuudesta eivät missään vaiheessa palanneet pandemiaa edeltävälle tasolle. Vielä syk-

KUVIO 5. ”Demokratia toimii Suomessa niin hyvin, että puheet kansalaisten huonoista vaikutusmahdollisuuksista ovat vailla pohjaa” (%)

syllä 2021 kolmasosa (32 %) arvioi demokratian toimivan hyvin.

Viimeaikaiset suuret kriisit ovat siis kohentaneet luottamusta oman poliittisen järjestelmämme toimivuuteen. Näille kriiseille yhteistä on ollut se, että ne ovat tulleet maamme rajojen ulkopuolelta ja koetelleet suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyttä ja tarjonneet myös mahdollisuuden verrata yhteiskuntamme instituutioiden toimivuutta suhteessa muihin maihin.

Väestöryhmittäinen erittely kuitenkin paljastaa säröjä käsityksissä demokratian toimivuudesta. Perussuomalaisten äänestäjistä ainoastaan 12 prosenttia arvioi suomalaisen demokratian toimivaksi, kun kolme neljäsosaa (75 %) heistä arvioi sen toimimattomaksi (ks. Kuvioliite). Tämän lisäksi erottuvat työttömät (17 % arvioi demokratian toimivaksi), johtavassa asemassa olevat (28 %) ja pelkän peruskoulun varassa olevat (25 %).

Tyytyväisyyttä valtarakenteisiin

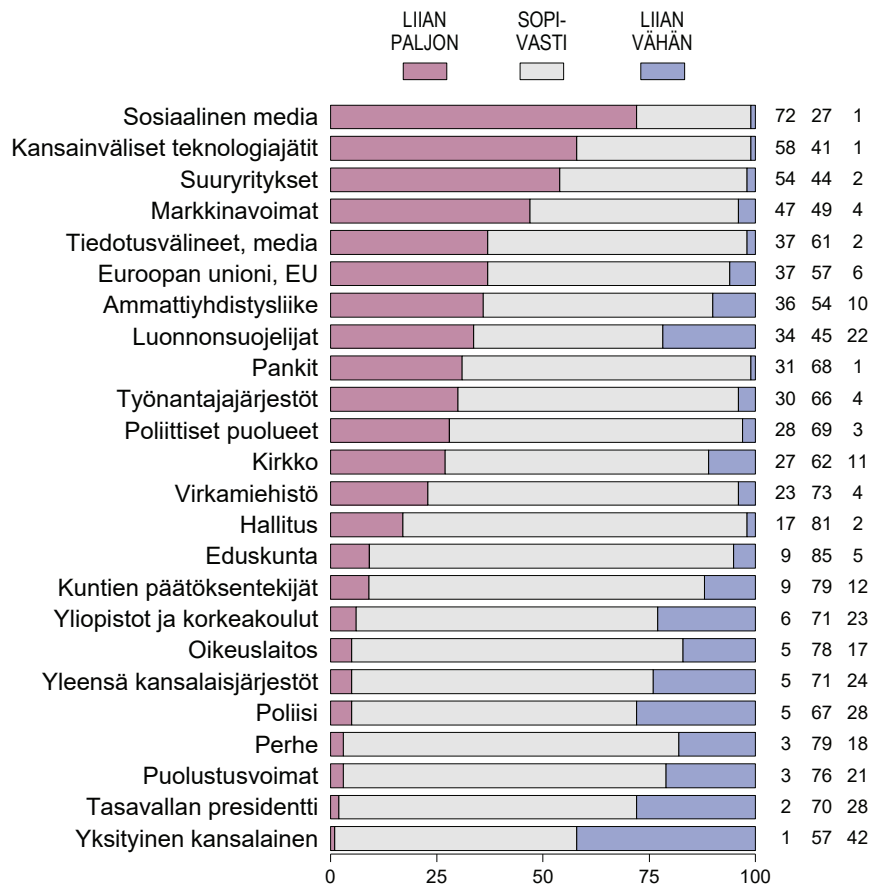
Viime syksystä kevääseen mennessä positiiviset

arviot demokratian toimivuudesta ovat kohenuneet peräti kahdeksan prosenttiyksikköä, mitä voi pitää suhteellisen suurena muutoksena. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksen pitkät aikasarjat demokratiaan liittyvistä kysymyksistä ja yhteiskunnallisesta luottamuksesta paljastavat, että kansalaisten havaitsemat ongelmat demokratiassa paikantuvat ennen kaikkea puoluepolitiikkaan ja kulloisenkin hallituksen toimintaan.

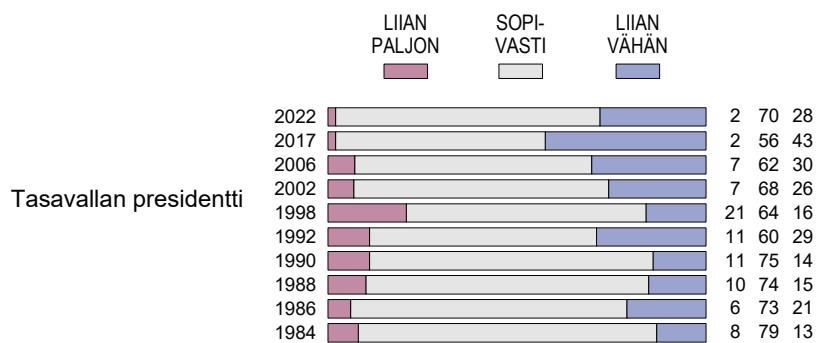
Siinä missä tasavallan presidentti on kuulunut maamme luotetuimpiin instituutioihin yhdessä poliisin ja puolustusvoimien kanssa, eduskunta ja hallitus ovat sijoittuneet luottamusmittauksen keskikastiin yhdessä median kanssa ja poliittiset puolueet listan hännille yhdessä iltapäivälehtien ja sosiaalisen median kanssa. Niin ikään selvä enemmistö suomalaisista on vuoden 1984 ensimmäisestä Arvo- ja asennetutkimuksesta lähtien ollut sitä mieltä, että puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmaksi tavallisen ihmisen ongelmista.¹¹

Kokonaisuutena kuitenkin suomalaiset ovat tyytyväisiä yhteiskunnan valtarakenteisiin, ja myös suhtautuminen eduskunnan, hallituksen

KUVIO 6. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta (%)

KUVIO 7. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 1984–2022 (%)

ja poliittisten puolueiden käyttämään valtaan näyttäisi kehittyvän myönteisempään suuntaan. Samalla selkeä toive tasavallan presidentin valtaseman vahvistamisesta saattaa olla väistymässä. Tämä käy ilmi kevään 2022 Arvo- ja asennetutkimuksen kysymyssarjasta, jossa selvitettiin, millä yhteiskunnallisilla tahoilla on suomalaisten mielestä liian paljon, sopivasti tai liian vähän valtaa (Kuvio 6).

Tulokokonaisuus osoittaa, että useimmilla yhteiskunnassamme toimivilla tahoilla on suo-

malaisten mielestä sopivasti valtaa. Enemmistö kokee, että liikaa valtaa yhteiskunnassa on sosiaalisella medialla, kansainvälisillä teknologiajäteillä sekä suuryrityksillä. Nämä kolme kytkeytyvät yhteen sikäli, että osa suurimmista kansainvälisistä teknologiajäteistä ja suuryrityksistä on sosiaalisen median yhtiöitä tai toimivat osin sosiaalisen median kentällä. Sama epäluulo kansainvälisiä suuryrityksiä kohtaan on havaittu Arvo- ja asennetutkimuksen luottamusmittauksessa.¹² Suhtautuminen ”markkinavoimiin” taas on Suomessa

perinteisesti ollut kriittistä, mutta yleisesti ottaen suhtautuminen markkinatalouteen on viime vuosikymmenen aikana kehittynyt myönteiseksi.¹³

Niin ikään suomalaisten arviot median, Euroopan unionin, työmarkkinajärjestöjen, pankkien, luonnonsuojelujärjestöjen ja kirkon käyttämästä vallasta ovat linjassa sen kanssa, missä määrin suomalaiset luottavat näihin instituutioihin.¹⁴

Huomionarvoista on, että yhteiskunnan vallankäytön ytimessä olevilla poliittisilla puolueilla, virkamiehistöillä, hallituksella, kuntien päätöksentekijöillä, eduskunnalla, oikeuslaitoksella ja poliisilla arvioidaan olevan sopivasti valtaa. Enemmän valtaa toivottaisiin lähinnä kansalaisille itselleen.

Vahvan presidentin kaipuu hiipuu

Kuva suomalaisten suhtautumisesta instituutioiden valtaan tarkentuu, kun tarkastellaan, miten käsitykset ovat muuttuneet ajassa.

Valtaosa (70 %) suomalaisista arvioi, että tasavallan presidentillä on sopivasti yhteiskunnallista valtaa (Kuvio 7). Silti yli neljännes (28 %) toivoisi presidentille lisää valtaa. Näkemyksissä on kuitenkin tapahtunut merkittävä muutos viiden vuoden takaiseen nähden, jolloin vielä 43 prosenttia arvioi, että tasavallan presidentillä on liian vähän valtaa.¹⁵ Muutosta selittää tasavallan presidentin tehtäväkentän korostuminen viimeaikaisissa tapahtumissa, mikä on tarjonnut Sauli Niinistölle mahdollisuuden lunastaa instituutiolleen asetettuja odotuksia. Vastausten aikasarja kertoo silti hienoisesta vahvan johtajan kaipuusta. Presidentille lisää valtaa toivovien osuus on asettunut ilmeisen pysyvästi aiempaa korkeammalle tasolle presidentin valtaoikeuksia karsineen vuoden 2000 perustuslakiuudistuksen jälkeen.

Liian paljon valtaa presidentillä on vain kahden prosentin mielestä. Liian vähän valtaa presidentillä on ennen kaikkea perussuomalaisten (52 %) ja kristillisdemokraattien (59 %) äänestäjien mielestä (ks. Kuvioliite).

Kaiken kaikkiaan poliittisilla instituutioilla nähdään olevan sopivasta valtaa. 81 prosenttia arvioi, että hallituksella on sopivasti valtaa. Eduskunnalla kokee olevan sopivasti valtaa 85 prosenttia, poliittisilla puolueilla 69 prosenttia ja kuntien päätöksentekijöillä 79 prosenttia (Kuvio 8).

Pidemmän aikasarjan tarkastelu paljastaa merkittäviä muutoksia suhtautumisessa parlamentaarisen demokratian instituutioihin. Eduskunnan ja kuntien päätöksentekijöiden valta-asemaa

koskevat pitkät aikasarjat kielivät siitä, että vallan jakaantuminen eri instituutioiden kesken on tasa-painottunut. Aiempaan verrattuna yhä harvempi kokee eduskunnalla olevan liikaa tai liian vähän valtaa, ja sama pätee kuntien päätöksentekijöihin.

Suhtautumisessa hallituksen valtaan on enemmän vaihtelua, mikä johtune suhtautumisesta kulloiseenkin hallitukseen. Lamaa ennen ja sen aikana vuosina 1990 ja 1992 suhtautuminen hallitukseen oli yleisesti ottaen kriittistä, joten silloisilla hallituksilla katsottiin olevan liiaksi valtaa. Yleinen suunta on ollut kuitenkin kohti suurempaa tyytyväisyyttä.

Nyt vain 17 prosenttia katsoo hallituksella olevan liian paljon valtaa, kun vuonna 2017 kolmasosa (33 %) ajatteli näin. Tällä välin hallitus on vaihtunut Juha Sipilän porvarihallituksesta Sanna Marinin johtamaksi punavihreäksi hallitukseksi. Tämänhetkinen myönteinen suhtautuminen hallitukseen lie-nee osin yhteydessä nyt havaittuun lippujen ympärille kokoontumisen ilmiöön, sillä enemmistö kaikkien puolueiden äänestäjistä kokee hallituksella olevan sopivasti valtaa (ks. Kuvioliite).

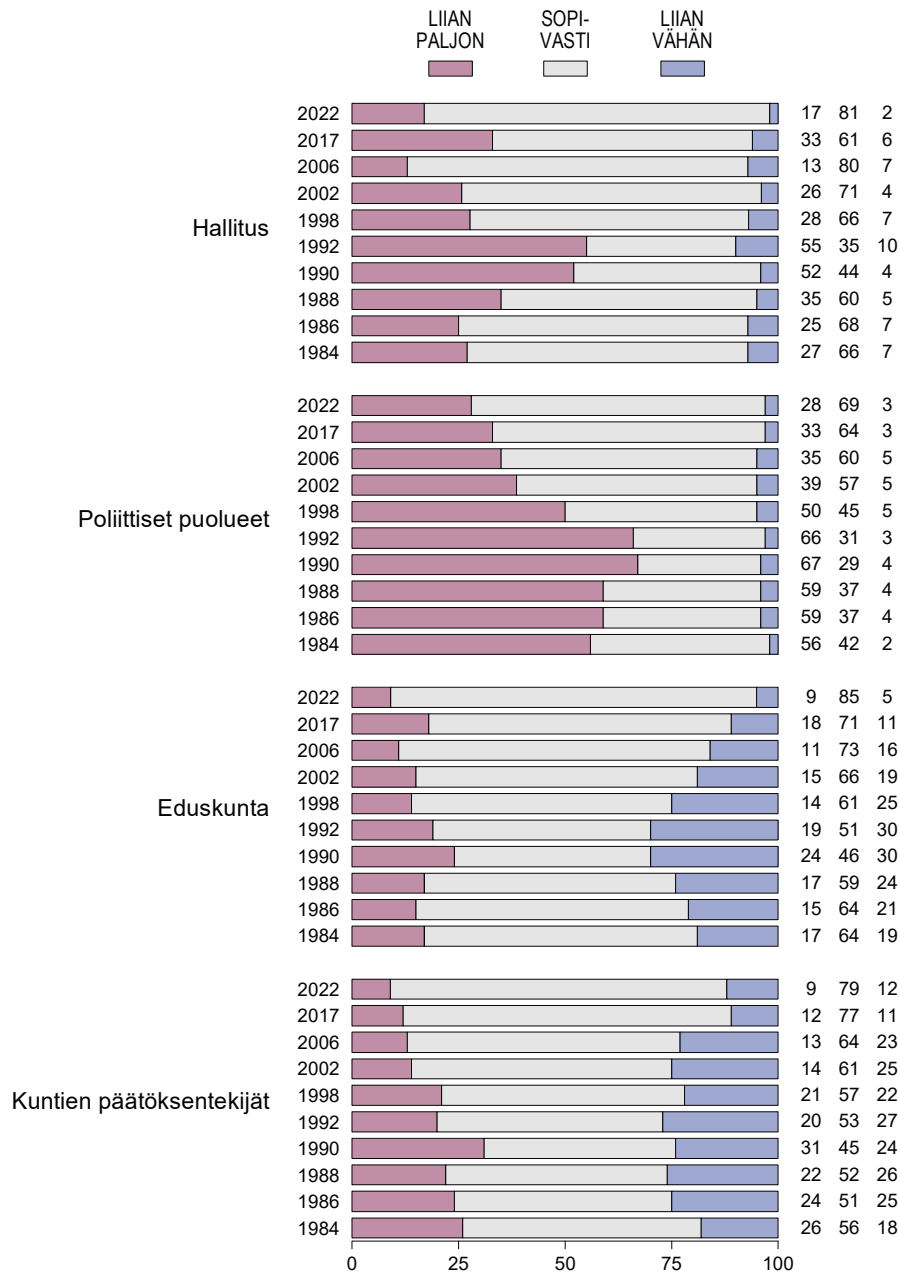
Tämä ei kuitenkaan selitä koko kuvaa. Suhtautuminen poliittisten puolueiden valta-asemaan pitkällä aikavälillä nimittäin paljastaa, että laman jälkeen joka mittauskerralla yhä suurempi osa on arvioinut poliittisten puolueiden valta-aseman sopivaksi. Nyt enää reilu neljäsosa (28 %) kokee poliittisilla puolueilla olevan liikaa valtaa. Protesti puoluelaitosta kohtaan ei korostu missään väestöryhmässä erityisesti ja kaikkien puolueiden äänestäjryhmissä vähintään puolet arvioi puolueiden valta-aseman sopivaksi (ks. Kuvioliite). Suomalaisella demokratialla näyttäisi olevan kohtuullinen kyky kanavoida kansalaisten tyytymättömyyttä poliittisen järjestelmän kautta sen sijaan, että tyytymättömyys kääntyisi puolueita vastaan.

Sama pitkän aikavälin kehitys havaitaan, kun tarkastellaan kansalaisten vieraantumista puolueista. Vaikka enemmistö (61 %) ajattelee, että puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmas tavallisen ihmisen ongelmista ja vain neljännes (25 %) torjuu väitteen, on kriittinen suhtautuminen puolueisiin vähentynyt selvästi yli ajan (Kuvio 9).

Vielä vuonna 1996 peräti 85 prosenttia oli sitä mieltä, että puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmas tavallisten ihmisten ongelmista. Viime vuosina näkemyksissä on tapahtunut vaihtelua, joka on yhteydessä ensin pandemiakriisiin ja sitten

Yhä useampi arvioi puolueiden vallan sopivaksi.

KUVIO 8. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 1984–2022 (%)

Ukrainan sodan aiheuttamaan lippujen ympärille kokoontumisen ilmiöön. Viime syksyyn nähden suhtautuminen puolueisiin on nyt myötämielisempää.

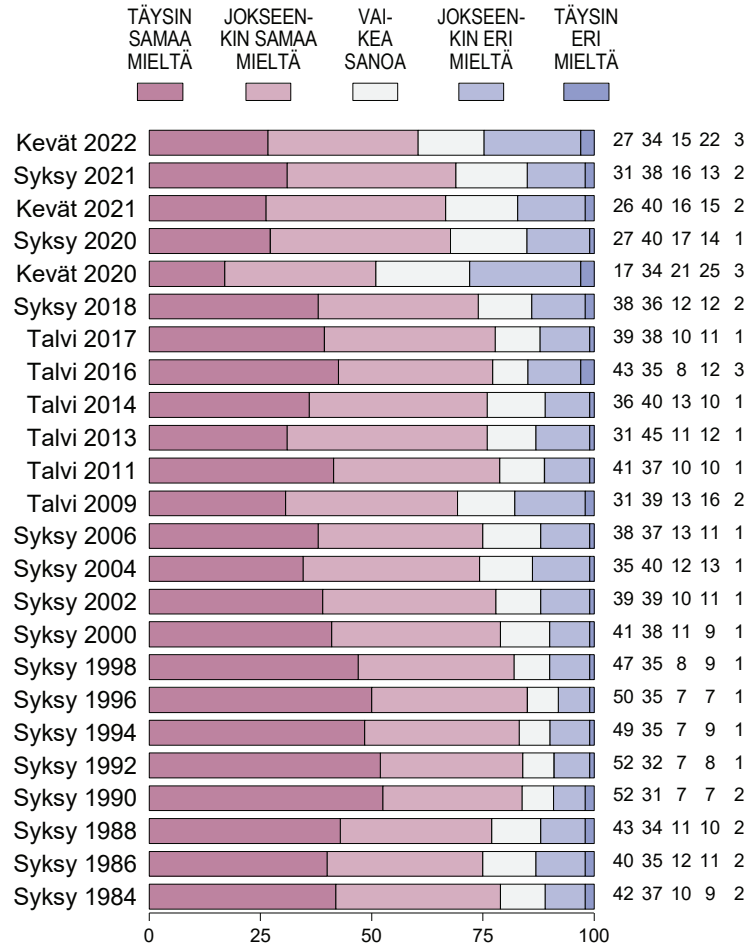
Suurin yksittäinen muutos valta-arvioissa havaitaan Euroopan unionin kohdalla. Nyt 57 prosenttia arvioi EU:lla olevan sopivasti valtaa yhteiskunnassa ja enää 37 prosenttia arvioi valtaa olevan liikaa (Kuvio 10). Viisi vuotta sitten vielä enemmistö (59 %) arvioi EU:lla olevan Suomessa liikaa valtaa.

EU-arvioihin on vaikuttanut Venäjän hyökkäys Ukraina. EU:n suosio oli kevään 2022 Arvo- ja

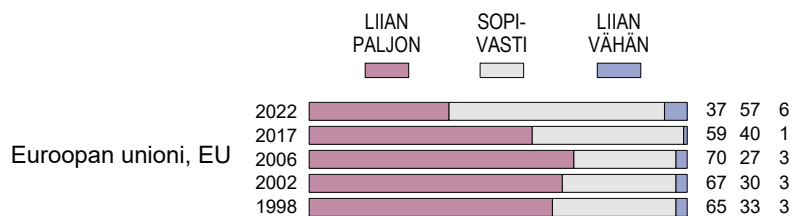
asennetutkimuksessa koko mittaushistorian huipussaan, ja toive yhteisestä puolustuksesta korostui suomalaisten arvioissa.¹⁶

Kaikki eivät ole EU:n vallankäyttöön kuitenkaan tyytyväisiä. Perussuomalaisten (79 %) ja kristillisdemokraattien (67 %) äänestäjien sekä johtavassa asemassa olevien (54 %) enemmistö sanoo, että EU:lla on yhteiskunnassa liikaa valtaa (ks. Kuvio-liite). Lähes puolet (47 %) keskustan äänestäjistä ja pienissä alle 4 000 asukkaalla kunnissa asuvista (47 %) katsoo EU:n käyttävän liiallista valtaa. Tämä vihjaa huolista koskien EU:n kunnianhimoisia ilmasto- ja luonnonsuojelutavoitteita, jotka saat-

KUVIO 9. ”Puolueet ovat ajautuneet yhä kauemmas tavallisen ihmisen ongelmista” (%)

KUVIO 10. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 1998–2022 (%)

taisivat vaikuttaa metsien käytön ja maatalouden edellytyksiin Suomessa.

Hallinnolla ei ole liikaa valtaa

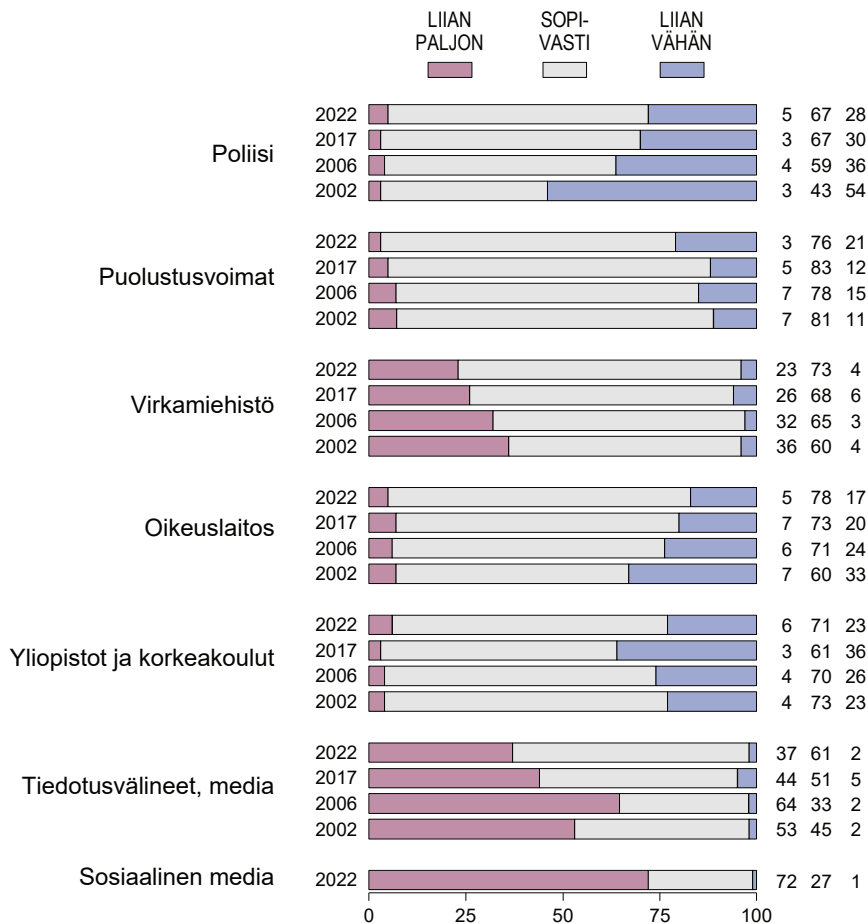
Suomalaisten suhtautuminen eri instituutioiden valta-asemiin on kehittynyt kohti aiempaa tyytyväisempiä näkemyksiä. Poliittisen vallan ohella tyytyväisyys hallintovaltaan on laajaa. Kolme neljästä (73 %) arvioi, että virkamiehistöllä on sopivasti valtaa ja vajaa neljäsosa (23 %) arvioi sillä olevan liikaa valtaa (Kuvio 11).

Toisin oli vuonna 1990, kun vielä yli puolet

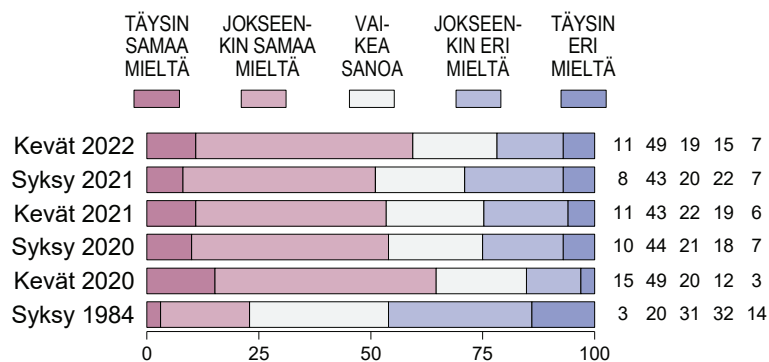
(53 %) arvioi virkamiehistöllä olevan liikaa valtaa (ks. pitkä aikasarja Kuvioliitteessä). Tyytyväisyys virkamiehistön vallan määrään on kasvanut vuosi vuodelta, mikä kertoo siitä, että vähitellen suomalaisten mielissä byrokraattinen virkavaltaisuus on korvaantunut yhä enemmän toimintatavalla, jossa kansalaisia kohdellaan hallintoalamaisen sijaan julkishallinnon asiakkaana, jolla on sanansa sanottavanaan (ks. yksityisen kansalaisen valta-asema ss. 13–14).

Kuvaa luotettavasta virkamiehistöstä täydentää se, että 60 prosenttia arvioi virkamiesten kansalaisille antaman tiedon olevan luotettavaa (Kuvio 12).

KUVIO 11. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 2002–2022 (%)

Kuvio 12. Virkamiesten kansalaisille antama tieto on luotettavaa (%)

Toista mieltä on reilu viidesosa (22 %).

Luottamus virkamiesten kansalaisille antamaan tietoon on kasvanut hieman viime syksystä, jolloin 51 prosenttia oli väitteen kanssa samaa mieltä. Kyse saattaa olla kansainvälisen politiikan kriisiin liittyvästä luottamuslisästä aivan kuten keväällä 2020 havaitun korkean lukeman kohdalla. Pitkän aikavälin muutoksesta yhteiskunnallisessa ilmapiirissä kielii vertailu vuoden 1984 näkemyksiin, jol-

loin vain alle neljännes (23 %) luotti virkamiesten antamaan tietoon.

Täysin yhdenmukaista luottamus virkamiesten antamaan tietoon ei kuitenkaan ole. Perussuomalaisten (26 %), kristillisdemokraattien (32 %) ja Liike Nytin (39 %) äänestäjien vähemmistö luottaa virkamiesten antamaan tietoon. Niin ikään yrittäjien (46 %), työttömien (45 %) ja peruskoulun varassa olevien (44 %) luottamus virkamies-

ten antamaan tietoon jää muita ryhmiä vähäisemmäksi.

Poliisin vallan kaipuu hiipuu

Vakaasta luottamuksesta yhteiskuntaan kertoo se, että niin sanotun väkivaltakoneiston eli poliisin ja puolustusvoimien valta-asemaa pitää sopivana selvä enemmistö suomalaisista. Kaksi kolmesta (67 %) arvioi, että poliisilla on sopivasti valtaa (ks. Kuvio 10 edellä). Vain harva (5 %) kokee poliisilla olevan liian paljon valtaa. Sen sijaan reilu neljännes (28 %) toivoisi sille lisää valtaa.

Näkemykset ovat kuitenkin muuttuneet huomattavasti sopusuhtaisemmiksi ajan myötä. Vuonna 1998 yli puolet (55 %) koki, että poliisilla on Suomessa liian vähän valtaa (ks. pitkä aikasarja Kuvioliitteessä). Näkemykset suhteessa poliisiin valta-asemaan ovat palanneet likimain sille tasolle, millä ne olivat vielä 1980-luvun alussa. Näkemyksen muutos on yhteydessä siihen, että rikollisuudentorjunta ei ole ollut kansalaisten mielissä enää niin päivänpolttava aihe kuin vielä 2000-luvun alussa.¹⁷ Myös rikollisuuden määrä on Suomessa vähentynyt 1990-luvulta lähtien.¹⁸

Vaikka presidentti, poliisi ja puolustusvoimat komeilevat edelleen suomalaisen luottamusrankingin selvässä kärjessä, tälle valtion kovalle ytimelle ei enää kaivata lisää valtaa. Myös puolustusvoimilla arvioidaan olevan sopivasti valtaa (76 %), joskin hieman aiempia mittauksia useampi (21 %) toivoisi sille lisää valtaa. Tämä liittyy juuri ennen kyselyn tekemistä käynnistyneeseen Venäjän laajamittaiseen hyökkäykseen Ukrainassa.

Toimivan ja vakaan yhteiskunnan kokonaiskuva kirkastuu vielä lisää, kun kolme neljästä (78 %) arvioi oikeuslaitoksella olevan sopivasti valtaa. 2000-luvun aikana toiveet enemmästä valasta oikeuslaitokselle ovat hiipuneet samoin kuin poliisin kohdalla.

Luottamuksesta tutkittuun tietoon taas kielii se, että yliopistoilla ja korkeakouluilla arvioidaan olevan sopivasti (71 %) valtaa.

Sen sijaan enemmän säröjä havaitaan, kun tarkastellaan suhtautumista tiedotusvälineisiin. Suomalaisista 37 prosenttia arvioi, että tiedotusvälineillä on liikaa valtaa, mutta kuva on muuttunut merkittävästi 14 vuoden takaisesta mittauksesta. Vuonna 2006 vielä vajaa kaksi kolmesta (64 %) arvioi tiedotusvälineillä olevan Suomessa liikaa valtaa. Nyt lähes vastaava osuus (61 %) arvioi tiedotusvälineiden vallan sopivaksi.

Arviot tiedotusvälineiden vallasta näyttäisivät kehittyneen samaan suuntaan kuin yleinen luottamus mediaan.¹⁹ Mediaa koskevat arviot ovat jossain määrin politisoituneita. Useimpien puolueiden äänestäjien enemmistö katsoo medially olevan sopivasti valtaa, mutta perussuomalaisen (56 %) ja kristillisdemokraattien (61 %) kannattajien sekä johtavassa asemassa olevien (59 %) enemmistö kokee medially olevan liikaa valtaa Suomessa.

Siinä missä perinteisen median mahti on suomalaisten silmissä tasa-painossa, sama ei koske EVAn valtamittauksessa ensimmäistä kertaa mukana olevaa sosiaalista mediaa. Selvä enemmistö (72 %) arvioi sillä olevan liikaa valtaa, mikä on myös suurin yksittäinen tässä kyselyssä havaittu vallan epätasapaino.

Kansalaisten kriittisyyden kohdetta on vaikea yksilöidä. Sosiaalisen median sisällöistä vastaavat kaikki sitä käyttävät, joten kritiikki vaikuttaa peilautuvan osin takaisin kaikkiin sosiaalista mediaa innokkaasti käyttäviin tavallisiin kansalaisiin, toimittajiin, poliitikoihin ja muihin mielipidevaikuttajiin. Toisaalta kritiikki saattaa kohdistua myös sosiaalisen median yhtiöihin itseensä, sillä ne valvovat ja rajoittavat alustoillaan sallittua sisältöä.

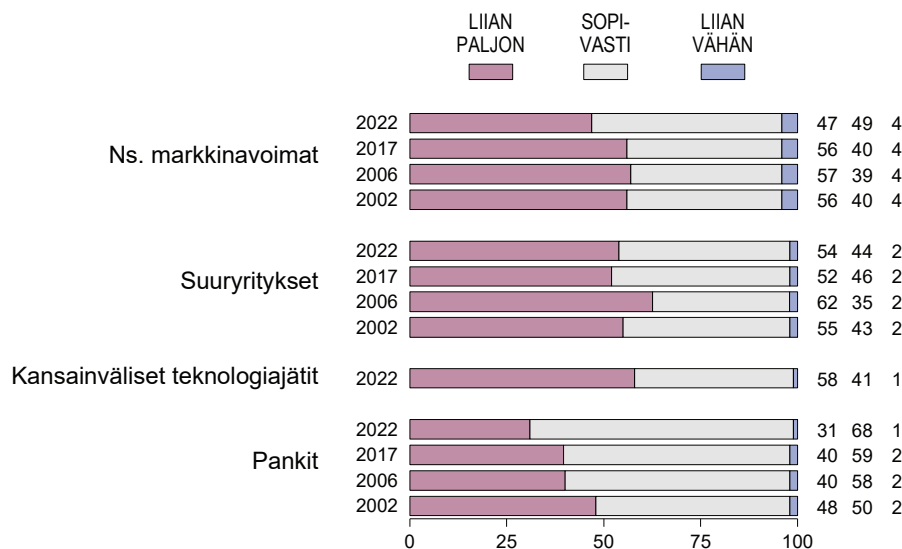
Kriittisyys sosiaalista mediaa kohtaan saattaa olla myös yhteydessä arvioihin kansainvälisten teknologiajättien käyttämästä vallasta. Yhtiöt keräävät tietoa yksityisten kansalaisten mieltymyksistä ja käyttäytymisestä ja niiden algoritmit vaikuttavat siihen, mitä sisältöjä kenellekin tarjotaan nähtäväksi. Yli puolet (58 %) kokee, että kansainvälisillä teknologiajäteillä on yhteiskunnassa liikaa valtaa ja vain 41 prosenttia arvioi näiden vallan sopivaksi (Kuvio 13).

Arvioita sosiaalisen median ja kansainvälisten teknologiajättien valta-asemasta kysyttiin nyt ensi kertaa. Huomionarvoista on, että kansainvälisten teknologiajättien valtaa liian suurena pitävien osuus on likimain sama kuin suuryritysten valtaa liian suurena pitävien osuus (54 %). Suuryritysten liiallista valtaa koskeva lukema on nyt suunnilleen samalla tasolla kuin ensi mittauksella vuonna 1984 (ks. koko aikasarja Kuvioliitteessä). Aikasarjassa erottuvat lamavuodet 1990–1992, jolloin yritykset saneerasivat toimintaansa kovalla kädellä – sekä vuosi 2006, jolloin esimerkiksi paperitehtaiden sulkemiset käynnistyivät Suomessa.

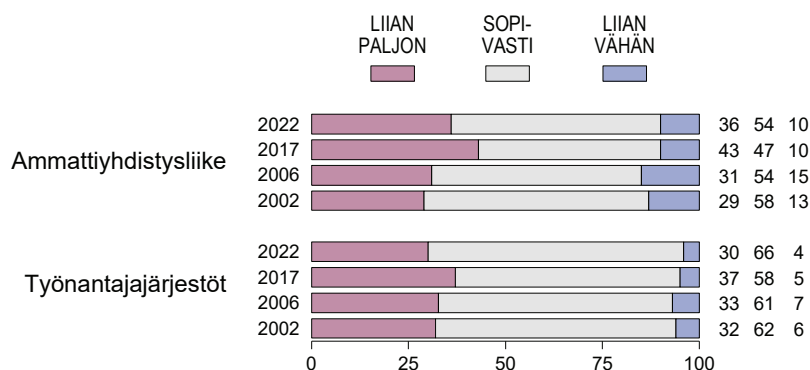
Talouden toimijoita koskevan kritiikin kovimmat laineet ovat kuitenkin enimmäkseen laantu-

Säröjä havaitaan suhtautumisessa mediaan.

KUVIO 13. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 2002–2022 (%)

KUVIO 14. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 2002–2022 (%)

neet. Tästä kielii se, että enää 31 prosenttia arvioi pankeilla olevan liikaa valtaa ja 68 prosenttia arvioi niiden vallan sopivaksi. Laman aikana 1990–1992 yli 80 prosenttia koki pankeilla olevan liikaa valtaa (ks. Kuvioliite).

Myös näkemykset niin sanottujen markkinavoimien valta-asemasta ovat muuttuneet suopeammiksi, kun enää 47 prosenttia arvioi niillä olevan liikaa valtaa. Suurempi osuus (49 %) arvioi nyt niiden vallan sopivaksi.

Käsitykset suuryritysten ja markkinavoimien liiasta vallasta ovat politisoituneita siten, että vasemmistopuolueita äänestävät näkevät suuryritysten vallan paljon keskimääräistä useammin liiallisena. SDP:n äänestäjistä 69 prosenttia ja vasemmistoliiton äänestäjistä 73 prosenttia kokee, että markkinavoimilla on Suomessa liikaa valtaa.

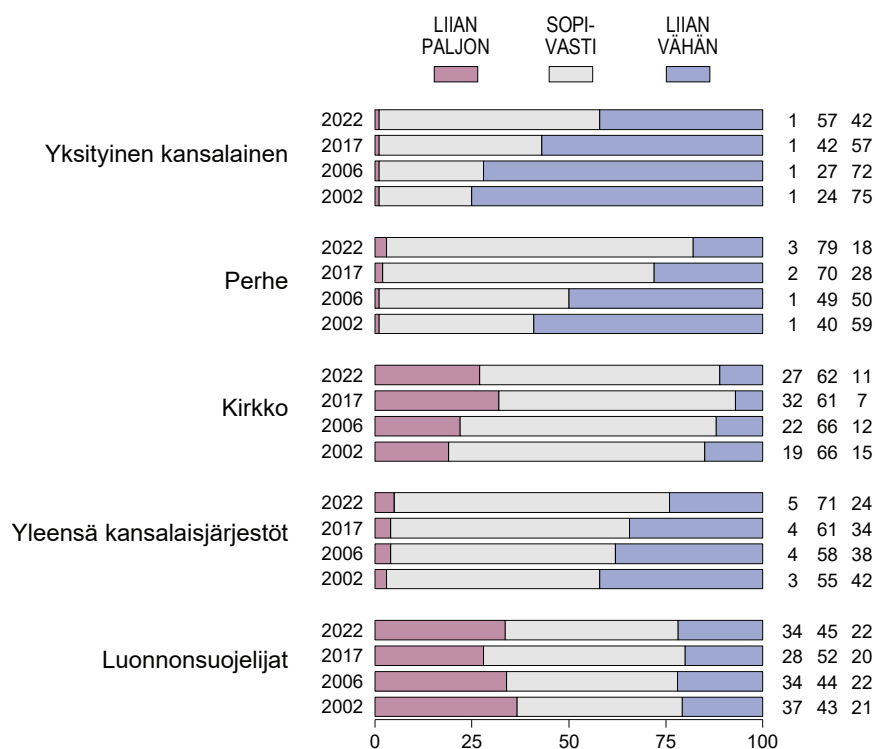
Yhtä lailla politisoituneita ovat näkemykset työmarkkinaosapuolten vallasta, mutta kokonaisuutena tarkastellen ne eivät herätä kovin suuria into-

himoja. Enemmistö (54 %) kokee, että ammattiyhdistysliikkeellä on Suomessa sopivasti valtaa ja työnantajajärjestöjen kohdalla kaksi kolmesta (66 %) arvioi niillä olevan sopivasti valtaa (Kuvio 14).

Näkemyksissä on odotetusti suurta vaihtelua vastaajan poliittisen kannan mukaan. Kokoomuksen äänestäjistä peräti 71 prosenttia ja enemmistö myös Liike Nytin (57 %), RKP:n (55 %), keskustan (51 %) ja kristillisdemokraattien (51 %) kannattajista arvioi, että ammattiyhdistysliikkeellä on liikaa valtaa. Perussuomalaisen äänestäjät jäävät hieman muista porvaripuolueiden äänestäjistä jälkeen 42 prosentin arvioidessa ay-liikkeen vallan liian suureksi. Vasemmistoliiton (7 %), SDP:n (8 %) ja vihreiden (10 %) äänestäjistä vain harva arvioi ammattiyhdistysliikkeen vallan liian suureksi, jos kohta vähemmistö heistäkään ei koe ay-liikkeellä olevan liian vähän valtaa.

Työnantajajärjestöjen vähemmän intohimoja

KUVIO 15. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 2002–2022 (%)

herättävät arviot selittyvät sillä, ettei yhdenkään väestöryhmän enemmistö arvioi niillä olevan liikaa valtaa. SDP:n äänestäjistä 43 prosenttia ja vasemmistoliiton äänestäjistä 39 prosenttia arvioi näillä olevan liikaa valtaa ja molempien ryhmien enemmistö arvioi valta-aseman sopivaksi. Jakaumasta voinee päätellä, että vasemmistopuolueiden äänestäjät eivät ainakaan koe, että Suomessa työntantajilla olisi suhteessa työntekijöihin liikaa valtaa, vaan ay-liikkeen asema koetaan varsin vahvaksi.

Tästä kielii myös se, että SAKlaisten liittojen jäsenistä 53 prosenttia pitää työntantajärjestöjen valtaa yhteiskunnassa sopivana ja 66 prosenttia ay-liikkeen valta-asemaa sopivana. Heistä vain 21 kokee ay-liikkeellä olevan liian vähän valtaa.

Kansalainen on voimaantunut

Kansalaisyhteiskunnan tila näyttää valta-arvioiden valossa hyvältä. 71 prosenttia arvioi, että kansalaisjärjestöillä yleensä on Suomessa sopivasti valtaa (Kuvio 15). Liian vähäiseksi vallan arvioi neljännes (24 %). Ajan saatossa tilanne on kehittynyt aiempaa sopusuhteisempaan suuntaan, sillä aiemmin kansalaisjärjestöille kaivattiin enemmän valtaa.

Yksittäisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kohdalla näkemykset kuitenkin politisoituvat, mikä näkyy esimerkiksi suhtautumisessa luonnon-

suojelijoihin. Yleisesti ottaen 45 prosenttia kokee heillä olevan sopivasti valtaa. Perussuomalaisten (57 %) ja keskustan (54 %) äänestäjien enemmistö kuitenkin kokee heillä olevan liikaa valtaa, kun taas vihreiden (70 %) ja vasemmistoliiton (55 %) äänestäjät kokevat heillä olevan liian vähän valtaa.

Lievemmissä määrin sama havaitaan suhtautumisessa kirkkoon. Koko kansan tasolla 62 prosenttia arvioi kirkolla olevan sopivasti valtaa. Vihreiden (45 %) ja vasemmistoliiton (40 %) äänestäjät kuitenkin erottuvat arvioillaan liian suuresta vallasta. Vastaavasti kristillisdemokraattien (35 %) ja RKP:n (33 %) äänestäjistä muita suurempi osuus kokee kirkolla olevan liian vähän valtaa yhteiskunnassa.²⁰

Keskeinen muutos 2000-luvulla koskee arvioita kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisten käyttämän vallan määrästä. Tämä näkyy niin käsityksissä kansalaisjärjestöjen valta-asemasta, perheen asemasta kuin yksittäisen kansalaisenkin vallastakin.

Siinä missä vielä vuonna 2002 enemmistö (59 %) koki perheellä olevan liian vähän valtaa yhteiskunnassa, nyt niin kokee enää 18 prosenttia. 79 prosentin mielestä perheellä on yhteiskunnassa sopivasti valtaa (ks. Kuvio 14 edellä).

Yksityisen kansalaisen asema huolettaa silti edelleen eniten kyselyssä mukana olleista tekijöistä. Enemmistö (57 %) kokee nykyään yksityisellä kansalaisella olevan sopivasti valtaa, mutta 42 prosent-

tia kokee, että sitä on yhä liian vähän.

Yli ajan tapahtunut muutos arvioissa on kuitenkin valtava. Heikoimmaksi yksityisen kansalaisen valta-asema arvioitiin vuonna 1990, jolloin 84 prosenttia suomalaisista arvioi kansalaisella olevan liian vähän valtaa yhteiskunnassa (Kuvio 16). Yksilön valta-aseman kasvua voidaan tulkita myös niin, että suomalaiset kokevat yksilönvapauden kohentuneen Suomessa huomattavasti viimeisten vuosikymmenten mittaan.

Viimeisten 20 vuoden aikana kehitys on kulkenut kohti kansalaista, joka kokee valta-asemansa yhteiskunnassa sopivaksi. Eri tahojen asettamia normeja ja rajoitteita ei koeta yhtä sitovina tai painostavina kuin aiemmin. Suomalainen ei myöskään enää ole samassa määrin hallintoalamainen kuin vielä 80- ja 90-luvuilla, sillä samaan aikaan kokemus eri poliittisten instituutioiden ja virkamiestön valta-asemasta on muuttunut sopusuhteisempaan suuntaan.

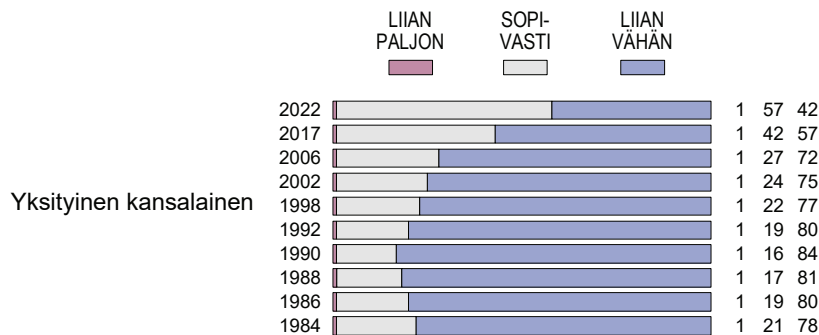
Aivan timanttisesti yksilönvapaus ei yhteiskunnassa silti vieläkään toteudu. Yli kolmannes (36 %) kokee, että valtio säätelee liikaa yksityisen ihmisen elämää (Kuvio 17). Toista mieltä on vajaa puolet (47 %).

Verrattuna ensimmäiseen mittausvuoteen 1984 näkemykset osoittavat kansalaisten vapauden suhteessa valtioon kehittyneen pitkällä aikavälillä myönteisesti. Koronakriisin aikaiset mittaukset voidaan tulkita poikkeusluonteisiksi, sillä erityisesti koronakeväänä 2020 rajutkin rajoitukset ihmisten elämään koettiin perustelluiksi. Kriisin akuuteimman vaiheen jälkeen arviot liiallisesta valtion puuttumisesta ihmisten elämään ovat kohonneet, mutta ne ovat silti alhaisemmalla tasolla kuin vuonna 2018 saati vuonna 1984.

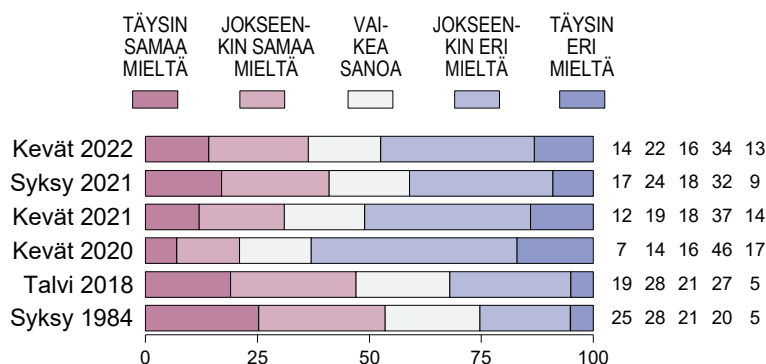
Sekä arviot yksityisen kansalaisen valta-asemasta että valtion puuttumisesta yksityisen ihmisen elämään paljastavat eri yhteyksissä havaitun tyytymättömien joukon, joka paikantuu perussuomalaisien äänestäjiin (ks. Kuvioliite). 72 prosenttia heistä arvioi, että valtio puuttuu liiaksi yksityisen ihmisen elämään. 63 prosenttia heistä kokee edelleen, että yksittäisellä kansalaisella on liian vähän valtaa yhteiskunnassa.

Samaan aikaan, kun yhteiskunnan valtarakenteet ovat useimpien mielestä kehittyneet tasapainoiseen suuntaan, tyytymättömien joukko on ryhmittynyt poliittisesti erityisesti yhden puolueen, perussuomalaisien, taakse.

Kuvio 16. Arviot yhteiskunnallisten vaikuttajien vallasta vuosina 1984–2022 (%)

Kuvio 17. "Valtio säätelee liikaa yksityisen ihmisen elämää" (%)

PANDEMIA ON VÄISTYNYT

Ihmisten mielissä koronapandemia ei enää herätä suurempia huolia Suomessa. Kevättalvella 2022 enää 18 prosenttia arvioi koronaviruksen ja sen leviämisen ahdistavan ja pelottavan henkilökohtaisesti (Kuvio 18). Kolmea neljästä (73 %) virus ei enää pelottanut.

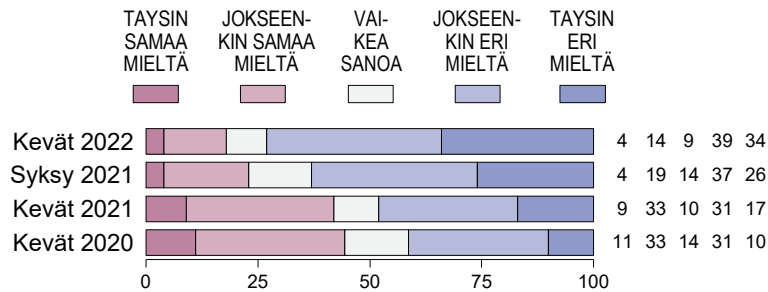
Koronapandemian pelottavuus on asteittain vähentynyt pandemian alkuvaiheen lukemista, kun on havaittu, että taudin kanssa voidaan elää, ja rokotteet ovat tulleet käyttöön. Rokotuksilla näyttäisikin olevan suomalaisten keskeinen asema ihmisten näkemyksissä pandemian väistymisestä. 70 prosenttia suomalaisista sanoo, että nyt kun

suurin osa suomalaisista on rokotettu, on aika jättää pandemia taakse ja siirtyä elämässä eteenpäin (Kuvio 19). Viidesosa (19 %) on silti edelleen varuillaan pandemian taakse jättämisen suhteen.

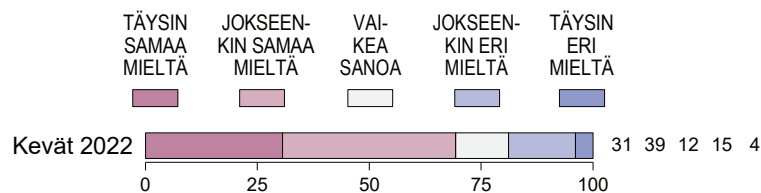
Tietty varauksellisuus normaaliin siirtymisen suhteen on kuitenkin edelleen näkyvissä. Lähes puolet (48 %) on sitä mieltä, että kaikista pandemiaan liittyvistä rajoituksista on syytä luopua heti, mutta 38 prosenttia kuitenkin epäro (Kuvio 20).

Selvästi suurempi osa kuin viime syksynä (32 %) kuitenkin on valmis kaikista rajoituksista luopumiseen.

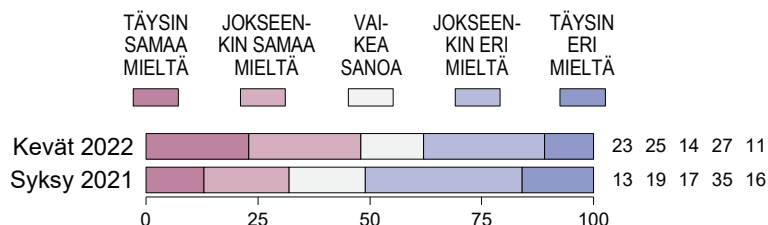
Kuvio 18. ”Koronavirus ja sen leviäminen Suomessa ahdistaa ja pelottaa minua” (%)

Kuvio 19. ”Nyt kun suurin osa suomalaisista on rokotettu, on aika jättää pandemia taakse ja siirtyä elämässä eteenpäin” (%)

Kuvio 20. ”Kaikista pandemiaan liittyvistä rajoituksista on syytä luopua heti” (%)

VIITTEET

- 1 Metelinen (2021a).
- 2 Haavisto (2020a).
- 3 Mueller (1970).
- 4 Metelinen (2020).
- 5 Haavisto (2022a).
- 6 Haavisto (2022b).
- 7 Haavisto ja Metelinen (2022).
- 8 Helsingin Sanomat (2022).
- 9 Yle (2022).
- 10 Ks. Metelinen (2021a) ja Metelinen (2021b).
- 11 Ks. Metelinen (2021a).
- 12 Ibid.
- 13 Haavisto (2020b).
- 14 Ks. Metelinen (2021a).
- 15 Toivonen (2017).
- 16 Haavisto (2022c).
- 17 Ks. Haavisto, Kiljunen ja Nyberg (2007) ja Haavisto (2019).
- 18 Koltola (2021).
- 19 Ks. Metelinen (2021a).
- 20 Kristillisdemokraattien ja RKP:n kannattajien määrät ovat kyselyssä pieniä, joten niitä voi pitää vain suuntaa-antavina.

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 074 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on kokoväestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 4.3.–15.3.2022. Vastajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä (pl. Ahvenanmaa). Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, josta tutkimusotos on muodostettu ositetulla satunnaisotannalla. Aineisto on painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen analyysin ja tulosgraafikan on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy). Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimus on tehty vuodesta 1984.

LÄHTEET

- Haavisto, I. (2019). Huolettomien hallitus – Äänestäjät avasivat julkisen talouden rahahanat, mutta eivät ole valmiita veronkiristyksiin, EVA Analyysi No 70, <https://www.eva.fi/blog/2019/05/15/onko-tulossa-huolettomien-hallitus/> (haettu 28.6.2022).
- Haavisto, I. (2020a). Poliitiikan poikkeustila – Koronakriisi yhdisti suomalaiset, EVA Analyysi No 81, <https://www.eva.fi/blog/2020/04/30/koronakriisi-yhdisti-suomalaiset-demokratiaan-tyytyvaisia-ennatysmaara/> (haettu 27.6.2022).
- Haavisto, I. (2020b). Askel oikealle – Suomalaiset suhtautuvat myönteisesti markkinatalouteen, EVA Analyysi No 79, <https://www.eva.fi/blog/2020/03/09/suomalaiset-suhtautuvat-myonteisesti-markkinatalouteen/> (haettu 27.6.2022).
- Haavisto, I. (2022a). Luottamuksen loppu – Suomalaiset arvostavat venäläisiä, mutta pitävät Venäjää sotilaallisena uhkana, EVA Analyysi 107, <https://www.eva.fi/blog/2022/04/12/suomalaiset-arvostavat-venalaisia-mutta-pitavat-venajaa-sotilaallisena-uhkana/> (haettu 27.6.2022).
- Haavisto, I. (2022b). Naton kynnyksellä – Venäjän hyökkäys Ukrainaan käänsi suomalaisten enemmistön Nato-jäsenyyden kannalle, EVA Analyysi No 103, <https://www.eva.fi/blog/2022/03/22/venajan-hyokkays-ukrainaan-kaansi-suomalaisten-enemmiston-nato-jäsenyyden-kannalle/> (haettu 27.6.2022).
- Haavisto, I. (2022c). Muskeleita Euroopalle – Suomalaiset toivovat EU:lle yhteistä puolustusta ja toivottavat Ukrainan mukaan unioniin, EVA Arvio 38, <https://www.eva.fi/blog/2022/05/09/suomalaiset-toivovat-eulle-yhteista-puolustusta-ja-toivottavat-ukrainan-mukaan-unioniin/> (haettu 28.6.2022).
- Haavisto, I., Kiljunen, P. ja Nyberg, M. (2007). Satavuotias kuntotestissä – EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2007, Taloustieto Oy, Helsinki. ja
- Haavisto, I. ja Metelinen, S. (2022). Näin Suomi näkee Naton – Suomalaisten Nato-myönteisyyden takana piilee suuri turvallisuusvaje, EVA Analyysi No 106, <https://www.eva.fi/blog/2022/03/30/suomalaisten-nato-myonteisyyden-takana-piilee-suuri-turvallisuusvaje/> (haettu 27.6.2022).
- Helsingin Sanomat (2022). Ulkoministeriö on aloittanut ”kaiken kattavan” ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon valmistelun – näin päätöksenteko mahdollisesta Nato-jäsenyydestä etenee Suomessa, <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008668452.html> (haettu 28.6.2022).
- Koltola, I. (toim.) (2021). Rikollisuustilanne 2020 : Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa, Katsauksia Nro 49/2021, Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki.
- Metelinen, S. (2020). Epäluottamuksen paluu – Usko politiikkaan osoittautui koronakevään poikkeustilaksi, EVA Arvio No 28, <https://www.eva.fi/blog/2020/12/02/usko-politiikkaan-osoittautui-koronakevaan-poikkeustilaksi/> (haettu 27.6.2022).
- Metelinen, S. (2021a). Kansakunnan kivijalka – Pandemiassakin suomalainen luottaa presidenttiin, poliisiin ja puolustusvoimiin, EVA Analyysi No 95, <https://www.eva.fi/blog/2021/06/08/pandemiasakin-suomalainen-luottaa-presidenttiin-poliisiin-ja-puolustusvoimiin/> (haettu 27.6.2022).
- Metelinen, S. (2021b). Politisoitunut pandemia – Suomalaiset antavat yhä siunauksensa koronatoimille, mutta kritiikki kasvaa, EVA Analyysi No 93, <https://www.eva.fi/blog/2021/05/03/suomalaiset-antavat-yha-siunauksensa-koronatoimille-mutta-kritiikki-kasvaa/> (haettu 27.6.2022).
- Mueller, J. (1970). Presidential Popularity from Truman to Johnson, *American Political Science Review*. 64 (1): 18–34.
- Toivonen, S. (2017). Tyytyväiset alamaiset – Hallituksella ja eduskunnalla on suomalaistenmielestä sopivasti valtaa; tyytymättömyys ammattiyhdistysliikkeeseen kasvanut, teoksessa Apunen, M., Haavisto, I., Iskanius, A. ja Toivonen, S. (2017). Kumous kunnissa – EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2017, EVA Raportti, Taloustieto Oy, Helsinki.
- Yle (2022). Suomi jätti Nato-jäsenhakemuksensa Brysselissä, <https://yle.fi/uutiset/3-12043017/64-3-78682> (haettu 27.6.2022).

EVA Analyysin *Valta tasapainossa* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)